

DE DOODSTEEK AAN DE LEER DER DOELEIN- DEN TOEGEBRAGT DOOR DARWIN.

In het in October 1864 uitgegeven nummer van *„The Natural History Review”* vindt men, bij gelegenheid eener beoordeeling van A. KÖLLIKER's redevoering over de Darwiniaansche scheppingstheorie, de volgende, in vele opzigten merkwaardige woorden:

„Hetgeen den schrijver dezer beoordeeling het meest trof bij het bestuderen van de *„Origin of Species”*¹⁾ was de overtuiging, dat *Teleology* [de leer der doeleinden], zoo als zij gewoonlijk opgevat wordt, haar doodsteek ontvangen heeft door de handen van den heer DARWIN. Want het teleologisch betoog loopt op de volgende wijze af: een orgaan of een bewerktuigd wezen is juist ingerigt tot het vervullen eener verrigting of bestemming; daarom is het bepaaldelijk zamengesteld om die verrigting te volvoeren. In PALEY's bekend voorbeeld tot opheldering wordt de geschiktheid van al de deelen van het horlogie, tot het doel om den tijd aan te wijzen, aangemerkt als het blijkbaar bewijs, dat het horlogie bepaaldelijk voor dat einde gemaakt was, op grond dat de éénige oorzaak, die wij kennen als in staat om zulk een uitwerksel voort te brengen gelijk een horlogie, dat den tijd aanwijst, slechts in een werkend verstand kan gezocht worden, dat de middelen aan dat doel doet beantwoorden.

Veronderstel echter, dat iemand had kunnen aantonen (*that any one had been able to show*), dat het horlogie niet onmiddellijk door iemand gemaakt was, maar dat het voortgebracht was door de wijziging van een ander horlogie, dat slechts onvolkomen den tijd aanwees (*which kept time but poorly*), en dat dit wederom van een werktuig afkomstig was, 'tgeen naauwelijks den naam van een horlogie kon dragen, 'tgeen geene cijfers op de wijzerplaat en slechts rudimentaire wijzers had; en dat van daar, stap voor stap teruggaande in het verloop van

¹⁾ De titel van DARWIN's bekend boek.

tijd, wij eindelijk kwamen tot een rondgaand rad als eerste begin van het geheele werkstuk; en verbeeld u, dat het mogelijk geweest was aan te toonen, dat al deze veranderingen ontsproten waren, in de eerste plaats van eene neiging der structuur om in oneindige verscheidenheid gewijzigd te worden (*a tendency of the structure to vary indefinitely*), en in de tweede plaats, van iets in de omgevende wereld, 'tgeen al de afwijkingen deed zamenloopen tot die rigting, dat er een naauwkeurige tijdmetr uit voortkwam, en dat alle andere rigtingen tegenwerkte, dan is het klaar, dat de kracht van PALEY's betoog verdwenen zou zijn. Want het zou bewezen zijn, dat een toestel geheel bekwaam tot een bijzonder doel even goed het voortbrengsel kon zijn van eene wijze van proefneming en van dwaling, voortgebragt door krachten zonder verstand, als van de onmiddellijke aanwending van hetgeen tot dat doel geleiden kon, door tusschenkomst van een verstandig werkend beginsel.

Hetgeen wij hier ter opheldering verondersteld hebben geschied te zijn met het horlogie is juist dat, wat de bevestiging van DARWIN's theorie doen zal voor de organische wereld ¹⁾."

Het is, geloof ik, onnoodig dergelijk eene beschouwing nader toe te lichten; maar het is opmerkelijk, hoe ver de vooringenomenheid gaan kan, terwijl men, zoo veel veronderstellende, blijkbaar schijnt te vergeten, dat het dan moeilijk wordt nog gezond verstand bij hem, die dat alles aanneemt, te veronderstellen.

¹⁾ "For the notion that every organism had been created as it is launched straight at a purpose, Mr. DARWIN substitutes the conception of something which may fairly be termed a method of trial and error. Organisms vary incessantly; of these variations the few meet with surrounding conditions which suit them and thrive; the many are unsuited and become extinguished.

According to Teleology each organism is like a raffle bullet fired straight at a mark, according to DARWIN organisms are like grapeshot, of which one hits something and the rest fall wide."